

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

2023 YILI SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Eylül 2024

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	6
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	6
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	6
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	7
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	8
7.	DENETİM BULGULARI.....	8

TABLÖLÄR LİSTESİ

Tablo 1: Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu	4
Tablo 2: Bütçe Gelirleri Gerçekleşme Tablosu.....	4

KISALTMALAR

GYMY	Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği
IPA	Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
KDV	Katma Deđer Vergisi
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
MOSİP	Mali Yönetim Otomasyon Sistemi Projesi
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Tahsisli Kullanılan Taşınmazların Muhasebe Kayıtlarının Hatalı Olması

B. Diğer Bulgular

1. Ek Karşılık Primlerinin Ödenmemesi

2. Sosyal Güvenlik Kurumuna Fatura Karşılığı Olarak Ödenmesi Gereken Tutarların Hazine ve Maliye Bakanlığı Tarafından Ödenmesi

3. Mevzuatta Öngörülmeven Görevlerde Kısmi Zamanlı Personel İstihdam Edilmesi

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu, 18.11.2005 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 02.07.2018 tarih ve 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 99’uncu maddesiyle 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu’nun bazı maddeleri değiştirilmiş, bazıları yürürlükten kaldırılmış olup yeniden düzenlenen maddelerine 15.07.2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 42’nci bölümünde yer verilmiştir. 30.06.2021 tarihli ve 31527 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 76 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin Türkiye İstatistik Kurumuna (TÜİK) ilişkin bölümünde değişiklik yapılarak, Kurum kamu tüzel kişiliğini haiz, özel bütçeli ve Hazine ve Maliye Bakanlığı ile ilişkili bir kuruma dönüştürülmüştür. 28.07.2021 tarih ve 31551 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 7333 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile TÜİK, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’na ekli (I) sayılı cetvelden çıkarılarak, (II) sayılı Özel Bütçeli İdareler bölümüne eklenmiştir.

TÜİK, resmî istatistiklerin üretimine ve organizasyonuna ilişkin temel ilke ve standartları belirleyen, ülkenin ihtiyaç duyduğu alanlarda resmî istatistikleri derleme, değerlendirme, analiz etme, yayımlama, resmî istatistik sonuçlarının bilimsel ve teknik açıklamalarını yapma faaliyetlerini gerçekleştiren bilimsel ve teknik özerkliğe sahip bir kurumdur.

4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 600’üncü maddesinde TÜİK’in görev ve yetkileri aşağıdaki şekilde sayılmıştır:

- a) 5429 sayılı Kanunda belirtilen Programı hazırlamak.
- b) Program ile belirlenen istatistikî faaliyetlerin yürütülmesini organize etmek ve uygulanmasını sağlamak.
- c) Resmî istatistiklerin üretimi sırasında kullanılacak istatistikî yöntemleri, tanımları, sınıflamaları ve standartları, ulusal ve uluslararası normlara uygun olarak belirlemek.

ç) Ülkenin ekonomi, sosyal, demografi, kültür, çevre, bilim ve teknoloji alanları ile gerekli görülen diğer alanlardaki istatistiklerini derlemek, değerlendirmek, analiz etmek ve yayımlamak.

d) Resmî istatistik sonuçlarının bilimsel ve teknik açıklamalarını yapmak.

e) İstatistik alanındaki bilimsel araştırma teknikleri ile istatistikî yöntem ve bilgi teknolojilerine ilişkin gelişmeleri takip etmek ve bunların uygulanması için gerekli önlemleri almak.

f) İstatistik alanındaki ulusal ve uluslararası öncelikleri dikkate alarak istatistikî veri ihtiyacı duyulan alanları ve veri derleme yöntemlerini ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde belirlemek.

g) Programın kurum ve kuruluşlara verdiği resmî istatistik görevlerinin yerine getirilmesini izlemek, bu kurumlarca üretilen istatistiklerin uluslararası standartlara uygunluğunu incelemek, kalite kontrolünü yapmak ve bu konularda teknik destek ve koordinasyonu sağlamak.

ğ) Kalkınma planları, Cumhurbaşkanınca belirlenen program ve politikalar, ilgili mevzuat ve benimsediği temel ilkeler çerçevesinde, Kurumun orta ve uzun vadeli strateji ve politika çalışmalarını yürütmek; Kurumun stratejik plânlarına, yıllık amaç ve hedeflerine bağlı olarak teşkilât yapısını, hizmet kalite standartlarını, yönetim hizmet ve süreçlerini sürekli geliştirici tedbirler almak.

h) Programın uygulanmasına ilişkin Yıllık İzleme Raporlarını hazırlamak.

ı) İstatistikî bilgilerin saklanması, kullanıcıya sunulmasını, bu alanlara ilişkin sistemlerin geliştirilmesini ve bu amaçla ulusal ve uluslararası bir bilgi ağı ve bilgi akış sisteminin oluşturulmasını koordine etmek.

i) 5429 sayılı Kanunda belirtilen ulusal kayıt sistemlerinin oluşturulmasında standartları tanımlamak, uygulamak ve kurumlararası koordinasyon ile uygulanmasını sağlamak.

j) Uluslararası düzeyde karşılaştırmalar yapmak amacıyla diğer ülkelere veya ülke gruplarına ait göstergeleri takip etmek, değerlendirmek ve gerekli durumlarda yayımlamak.

k) İhtiyaç duyulan alanlarda veri üretilmesi, teknik kapasitenin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi amacıyla, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde araştırma

ve teknik yardım projeleri hazırlamak, geliştirmek ve yürütmek.

l) İstatistikle ilgili konularda diğer ülkelerle ve uluslararası kuruluşlarla işbirliğini sağlamak ve uluslararası toplantılar düzenlemek.

m) Kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle verilen diğer görevleri yerine getirmek.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

Bilimsel ve teknik özerkliğe sahip bir kurum olan TÜİK'in merkezi Ankara'dadır. 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 602'nci maddesine göre TÜİK, merkez ve taşra teşkilâtından meydana gelmektedir. Merkez teşkilâtı, hizmet birimlerinden oluşmaktadır. Aynı Kararnamenin "Hizmet birimleri" başlıklı 604'üncü maddesinde daire başkanlıklarının isim, görev ve yetkilerinin yönetmelikle belirleneceği düzenlenmiş olup, 07.05.2020 tarih ve 31120 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı Hizmet Birimlerinin Kuruluş, Görev ve Yetkilerine Dair Yönetmelik ile de daire başkanlıkları belirlenmiştir. Merkez Teşkilâtı; Kurumun görev alanıyla ilgili hizmetlerinden sorumlu 20 daire başkanlığından oluşan ana hizmet birimleri ile 4 daire başkanlığı (Strateji Geliştirme, Personel, Destek Hizmetleri, Hukuk Hizmetleri Daire Başkanlıkları), Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği ve Teftiş Başkanlığından oluşan danışma ve yardımcı hizmet birimlerinden oluşmaktadır.

Taşra teşkilâtı ise, sorumluluk bölgesine ait verilerin derlenmesi, değerlendirilmesi, kalite kontrolü, analizi ve merkeze aktarımı ile bölgesel istatistiklerin alt yapısını oluşturmakla görevli olup İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflamasına göre 26 Bölge Müdürlüğü'nden oluşmaktadır. 76 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile değiştirilen 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 608'inci maddesinde bölge müdürlüklerinin merkezleri belirlenmiş ve bölge müdürlüklerine bağlı illeri belirlemeye ve değiştirmeye Kurum Başkanı yetkili kılınmıştır.

Merkez ve taşra teşkilâtındaki toplam personel sayısı 4121 olup, bu personelin % 31,4'ü merkez, %68,6'sı ise taşra teşkilâtında istihdam edilmektedir. Kurum personelinin %86,1'i kadrolu, %6,7'si 4/B Sözleşmeli Personel , % 7,2'si işçi ve sözleşmeli bilişim personeleridir. Kadrolu olarak çalışan personel;TÜİK uzman ve uzman yardımcısı, istatistikçi, matematikçi, mühendis, ekonomist, sosyolog, programcı, mali hizmetler uzmanı ve uzman yardımcısı, iç

denetçi ve diğer kadrolar olarak istihdam edilmektedir.

1.3. Mali Yapı

2023 Mali Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile Kuruma başlangıç ödeneği olarak 1.244.245.000 TL tahsis edilmiş olup, 7456 Sayılı Kanun Geçici Madde 1/1-a uyarınca Strateji ve Bütçe Başkanlığının onayı ile 464.025.000 TL ek ödenek eklenmiştir. Ek ödenekle beraber kuruma tahsis edilen tutar, özel bütçeli idareler ödeneğinin %0,0046'ya tekâbül etmektedir. Yedekten aktarılan 14.400.000 TL, Gelir fazlası karşılığı ödenek kaydından eklenen 4.388.809,80 TL ve likit karşılığı ödenek kaydından eklenen 51.125.600,00 TL ile TÜİK'in toplam bütçesi 1.778.184.410 TL'ye ulaşmıştır. Yılsonu itibarıyla toplam harcama 1.657.848.305 TL olarak gerçekleşmiştir.

TÜİK tarafından, bütçeyle verilen ödenekler dışında, uluslararası antlaşmalar gereğince Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) kapsamında 2023 yılında sağlanan fonlardan 328.316,52 Avro karşılığı 8.826.327,06 TL kaynak kullanılmıştır.

Yerli ve yabancı kurum, kuruluş ve kişilere yayım, bilgi, belge satışı ile bilgi işlem, dizgi, baskı, teknik danışmanlık, eğitim, proje ve araştırma hizmetlerini yerine getirmek üzere kurulan Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü, 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 614'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Döner Sermaye İşletmesi kaynağından TÜİK faaliyetleri için 2023 yılında 29.576.438,97 TL harcama yapılmıştır.

TÜİK'in 2023 yılı bütçe gerçekleştirmelerine ilişkin tablolar aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1: Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu

Kod	Ödenek Türü	Ödenek Toplamı (TL)	Yıl Sonu Gerçekleşme (TL)
01	Personel Giderleri	1.314.793.715,62	1.237.821.503,95
02	Sos.Güv. Kur. Dv. Primi Gid.	178.993.284,38	176.430.381,04
03	Mal ve Hizmet Alımları	151.350.409,80	141.505.899,33
05	Cari Transferler	5.927.000,00	5.020.461,56
06	Sermaye Giderleri	127.120.000,00	97.070.058,69
Toplam		1.778.184.409,80	1.657.848.304,57

Tablo 2: Bütçe Gelirleri Gerçekleşme Tablosu

Kod	Gelir Kalemleri	Bütçe Gerçekleşmesi (TL)
03	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	6.641.713,46
04	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	1.717.524.500,00
05	Diğer Gelirler	9.792.329,78
Toplam		1.733.958.543,24

2023 yılı bütçe gelir ve gider gerçekleştirmelerinin incelenmesi sonucunda; toplam 1.733.958.543,24 TL olan bütçe gelirin %99'unun analitik bütçe sınıflandırmasında "Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler" kodu altında yer alan Hazine Yardımlarından oluştuğu, toplam 1.657.848.304,57 TL olan bütçe giderinin %85,30'unun SGK prim giderleri ile personel giderlerinden, %8,53'ünün mal ve hizmet alım giderlerinden oluştuğu görülmüştür.

2023 yılı Faaliyet Sonuçları Tablosunda yer alan gider ve gelir hesaplarının incelenmesi sonucunda ise; Kurumca yapılan 1.744.099.553,59 TL'lik giderin %81,82'sinin SGK prim giderleri ile personel giderlerinden, %8,14'ünün mal ve hizmet alım giderlerinden oluştuğu; 1.918.877.736,02 TL'lik gelirin %90,26'sının alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirlere, %2,98'inin ise diğer gelirlere oluştuğu görülmüştür.

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

30.06.2021 tarihli ve 76 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin TÜİK'e ilişkin bölümünde değişiklik yapılarak özel bütçeli bir kuruma dönüştürülen TÜİK, 28.07.2021 tarih ve 7333 sayılı Kanun ile de 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na ekli (I) sayılı cetvelden çıkarılarak, (II) sayılı Özel Bütçeli İdareler bölümüne eklenmiştir. 76 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin TÜİK'e ilişkin bölümüne eklenen geçici 2'nci maddede, Kurumun muhasebe hizmetlerini, bu maddenin yayımı tarihinden itibaren 5 yılı geçmemek üzere Hazine ve Maliye Bakanlığının yürütmeye devam edeceği ifade edilmiştir. Özel bütçeli idarelerin muhasebe kayıt ve işlemlerinin Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı tarafından yürütülmesi gerekmekte olup, geçiş süreci kapsamında muhasebe hizmetleri Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yürütülmeye devam etmektedir.

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştaya gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuş olup denetim bunlar ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,

- Faaliyet sonuçları tablosu,
- Öz kaynak değişim tablosu,
- Bütçelenen ve gerçekleşen tutarların karşılaştırma tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetimi hesabı icmal cetveli.

Denetim görüşü, kamu idaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tablolarından bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm

faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kurum organizasyon yapısı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar ile yetki devirleri ve sınırları tam ve açık bir şekilde belirlenip yazılı hale getirilmiştir. Bu kapsamda, Yetki Devri ve İmza Yetkileri Yönergesi ile Merkez ve Taşra Teşkilatı Görev Tanımları Rehberi hazırlanarak uygulamaya konulmuştur. İdarede "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri" ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yeterli olup, Kamu Görevlileri Etik Sözleşmesi tüm personel tarafından imzalanmıştır. Personelin işe alınması, yer değiştirmesi, görevde yükselmesi, yeterlilik-performans değerlendirmesi ile disiplin hükümlerine yönelik insan kaynakları politikası, "Türkiye İstatistik Kurumu Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği" çerçevesinde tam olarak belirlenmiş ve kurum çalışanlarına duyurulmuştur. Hassas görevler ise, tespit edilmiş olup kontrol mekanizmaları geliştirilmiştir.

Stratejik plan ve İdare performans programı içerik olarak mevzuata uygun şekilde hazırlanmış ve zamanında yayımlanmıştır. İdare tarafından iç kontrol riskleri tam ve doğru şekilde belirlemiş olup, konsolide risk raporunda yayımlanmıştır. Risklerin değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılarak söz konusu risklerin etki ve olasılığını azaltacak kontrol faaliyetleri geliştirilmiştir.

İdare tarafından yetkileri belirlemek amacıyla iş akış süreçleri hazırlanmış ve bir program aracılığıyla tüm personele duyurulmuştur. İdare tarafından yetki devirleri Yetki Devri ve İmza Yetkileri Yönergesi'ne uygun olarak yapılmış ve görevlendirmelerde “görevler ayrılığı” ilkesine uyulmuştur. İdarece belirlenen risklerin kabul edilebilir düzeye indirilmesine yönelik kontrol faaliyetleri ve sorumluları belirlenmiş olup, Merkez ve Taşra Teşkilatı Konsolide Risk Raporu'nda yayımlanmıştır. Kamu idaresinin ön mali kontrol yönergesi mevcut olup, ön mali kontrol sistemi İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar'a uygun olarak kurulmuştur.

İdare faaliyet raporu içerik olarak mevzuata uygun olarak hazırlanmış olup, ilgili mevzuatta belirlenen sunum kriterlerini ve süreç gerekliliklerini genel olarak karşılamaktadır. İdarenin 2023-2024 yıllarını kapsayan Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı mevcuttur ve içerik olarak Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği'ne uygundur.

İdarenin tüm birimleri tarafından iç kontrol sistemi, yılda en az bir kez değerlendirilmekte ve değerlendirme sonuçları İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kuruluna raporlanmaktadır. İç kontrol sisteminin değerlendirilmesi amacıyla 7-17 Kasım 2023 tarihleri arasında merkez ve taşra dahil tüm birimlerin katılımıyla “İç Kontrol Sistemi Öz Değerlendirme Anket” çalışması yapılmıştır. Kamu İdaresinde 5 iç denetçi kadrosu bulunmakta olup kadrolardan 4'ü doludur. İç denetim birimi tarafından, 2023 Yılı İç Denetim Programı kapsamında iç kontrol sürecine ilişkin denetim çalışması gerçekleştirilmiş olup İç Kontrol Süreci Sistem Denetimi Raporu hazırlanmıştır.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Türkiye İstatistik Kurumu 2023 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, “Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular” bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Tahsisli Kullanılan Taşınmazların Muhasebe Kayıtlarının Hatalı Olması

Türkiye İstatistik Kurumunun (Kurum) tahsisli olarak kullandığı ana hizmet binası ve bazı bölge müdürlüklerine ait hizmet binalarının muhasebe kayıtlarında hem arsa değeri hem de bina değeri olarak ayrı ayrı takip edildiği görülmüştür.

Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin (GYMY) “Maddi duran varlıkların kayıt değerleri” başlıklı 26’ncı maddesinin ikinci fıkrasında, maddi duran varlıkların bütünleyici parçaları ve eklentilerinin, ilgili maddi duran varlıkla birlikte değerlendirileceği,

Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin (MYMY) 252 Binalar Hesabının niteliğine ilişkin 175’inci maddesinde; binalar hesabının eklenti ve bütünleyici parçaları dâhil olmak üzere, kamu idarelerinin mülkiyetinde bulunan binalar ile bunlardan tahsise konu edilenlerin izlenmesi için kullanılacağı

hüküm altına alınmıştır.

Bütünleyici parça kavramı ise 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 684’üncü maddesinde; yerel adetlere göre asıl şeyin temel unsuru olan ve o şey yok edilmedikçe, zarara uğratılmadıkça veya yapısı değiştirilmedikçe ondan ayrılmasına olanak bulunmayan parça olarak tanımlanmıştır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri gereğince maddi duran varlıkların bütünleyici parçaları ve eklentileri ile birlikte değerlendirilmesi, binalar hesabının eklenti ve bütünleyici parçaları dahil olarak izlenmesi gerekmektedir.

Ancak, 2018 yılında maddi duran varlıkların raporlanmasına ilişkin GYMY ’in 26’ncı maddesine eklenen üçüncü fıkrası ile üzerinde başka bir maddi duran varlık bulunan arsalar ile yapıların ayrı ayrı muhasebeleştirileceği hüküm altına alınmış olup benzer bir düzenleme de MYMY’nin “Hesap grubuna ilişkin işlemler” başlıklı 170’inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (5) numaralı alt bendine eklenmiştir.

GYMY ve MYMY’de yapılan söz konusu değişiklikler ile üzerinde başka bir maddi duran varlık bulunan arsalar ile yapıların raporlama usullerinin diğer maddi duran varlıklardan farklılaştırılması öngörölmüş olmakla birlikte GYMY’e eklenen Geçici 2’nci maddesi ve MYMY’e eklenen Geçici 4’üncü maddesi ile bu değişiklik hükmünün uygulanması 01.01.2025 tarihine ertelenmiş olduğundan kamu idareleri tarafından bu kapsamda yapılacak olan muhasebe kayıtlarının ve mali raporlamanın mevcut düzenlemeler esas alınarak yapılması bir başka ifade ile maddi duran varlıkların bütünleyici parçaları ve eklentileri ile beraber kayıt altına alınmasına devam edilmesi gerekmektedir.

Yukarda yer alan mevzuat hükümleri gereğince, Kurumun faaliyetlerini yürüttüğü ana hizmet binası ile bölge müdürlüklerine ait hizmet binalarının üzerine inşa edildiği arsalar söz konusu binaların bütünleyici parçası olarak kabul edilerek ilgili bina ile beraber kayıt altına alınması gerekmektedir. Nitekim Kuruma tahsisli bu taşınmazlar, tapu kayıtlarında hizmet binası ve arsası olarak gözükmekte ve hizmet binasının üzerine inşa edildiği arsalar için ayrı bir tapu kaydı bulunmamaktadır.

Kurumun muhasebe kayıtları üzerinde yapılan incelemede, tahsisli olarak kullanılan ana hizmet binası ile 14 adet bölge müdürlüğüne ait hizmet binasının muhasebede hem arsa değerine esas tutar üzerinden 250 Arazi ve Arsalar Hesabında hem de bina değerine esas tutar üzerinden 252 Binalar Hesabında takibinin yapıldığı ve bu nedenle 250 Arazi ve Arsalar Hesabının 911.803.309,18 TL kadar fazla, 252 Binalar Hesabının ise 911.803.309,18 TL kadar eksik olarak Kurum mali tablosunda yer aldığı tespit edilmiştir.

Kamu idaresi tarafından, bulguda tespit edilen hususa iştirak edilerek hatalı şekilde hem arsa değeri hem de bina değeri olarak muhasebe ayrı ayrı takibi yapılan taşınmazlara ilişkin bölge müdürlüklerine gerekli düzeltmelerin yapılması için üst yazıların yazıldığı, akabinde GYMY’nin ve MYMY’nin mevcut hükümleri çerçevesinde bu binaların bütünleyici parçalarını içerecek şekilde muhasebeleştirilme işlemlerinin tamamlandığı belirtilmiş olmakla beraber söz konusu düzeltici işlemler 2024 yılında yapıldığından 2023 yılı mali tablolarına bir etkisi bulunmamaktadır.

Sonuç itibarıyla, 2023 yılı mali tabloları, hizmet binası olarak kullanılan taşınmazlara ilişkin arsa ve bina değerlerinin muhasebe ayrı ayrı takibinin yapılması nedeniyle 250 Arazi ve Arsalar Hesabı 911.803.309,18 TL fazla ve 252 Binalar Hesabı 911.803.309,18 TL eksik bilgi sunmaktadır.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Ek Karşılık Primlerinin Ödenmemesi

Kurum tarafından ek karşılık primlerine ilişkin tahakkuk kayıtlarının yapılmadığı ve bu primlere ilişkin ödemelerin gerçekleşmediği görülmüştür.

5510 sayılı Kanun'un 81'inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde; 4'üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki sigortalılara bağlanan veya bağlanacak vazife malûllük aylıkları ile bunların hak sahiplerine bağlanacak ölüm aylıklarının karşılığı olmak üzere, bu kapsamdaki sigortalılar için kamu idarelerinin bütçelerinden ayrılan sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi ödeneklerinin % 20'si oranında ek karşılık primi alınacağı, ayrılan ek karşılık priminin tamamının kurum bütçelerinin yetkili makamlarca onaylanarak yürürlüğe girdiği tarihi takip eden ay başlarından itibaren altı ay içinde ve aylık eşit taksitlerle ödeneceği,

Süresinde ödenmeyen ek karşılık primleri için ilgili Kanun'un 89'uncu maddesi gereğince gecikme cezası ve gecikme zammı uygulanacağı,

hüküm altına alınmıştır.

GYMY'nin "Faaliyet sonuçları tablosu ilkeleri" başlıklı 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, *"Kamu idarelerinin faaliyetlerine ilişkin gelir ve gider işlemleri, tahakkuk esasına dayalı olarak gelir ve gider hesaplarında izlenir. Gelir ve gider hesapları, bütçe ile ilgili olsun veya olmasın, genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri gereği tahakkuk eden her türlü gelir ve giderin kaydına mahsustur."*, "Yabancı kaynaklara ilişkin ilkeler" başlıklı 10'uncu maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde, *"Kamu idarelerinin bilinen ve tutarları tahmin ve hesap edilebilen bütün yabancı kaynakları kaydedilir ve bilançoda gösterilir."*, "368 Vadesi geçmiş, ertelenmiş veya taksitlendirilmiş vergi ve diğer yükümlülükler hesabı" başlıklı 195'inci maddesinin birinci fıkrasında da *"Bu hesap, kanuni süresi içerisinde ödenmeyen vergi ve diğer yükümlülükler ile ertelenen veya taksitlendirilen vergi ve diğer yükümlülüklerin izlenmesi için kullanılır."* hükümleri yer almaktadır.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri gereğince, kamu idarelerinin bütçelerinden ayrılan sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi ödeneklerinin % 20'si oranında hesaplanacak ek karşılık primine ilişkin tahakkuk kayıtlarının mali yıl başında 368 Vadesi Geçmiş, Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler Hesabı kullanılarak yapılması ve bu tutarların altı ay içinde ve aylık eşit taksitlerle ödenmesi gerekmektedir.

Ancak yapılan incelemede; ek karşılık primlerinin 368 Vadesi Geçmiş, Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler Hesabı kullanılarak muhasebe kayıtlarına alınmadığı, 2023 yılında ödenmesi gereken ek karşılık primlerinin Kurum tarafından ödenmediği ve bu nedenle söz konusu giderlerin Kurumun faaliyet hesaplarına yansıtılmadığı tespit edilmiştir.

Kamu İdaresi tarafından, bulguda yer alan tespitlere iştirak edilmiş olup Sosyal Güvenlik Kurumuna 19.04.2024 tarihinde 2022 ve 2023 yılı için Ek karşılık prim ödemelerinin yapılması yönünde yazılı bildirimde bulunduğu, MOSİP (Mali Yönetim Otomasyon Sistemi Projesi) üzerinden 2022 ve 2023 yılları için tahakkuk girişlerinin yapıldığı, ek karşılık primlerine ilişkin tahakkuk ve ödeme işlemleri için ödenek talep edildiği bilgisi verilmiştir. Söz konusu kayıt ve ödeme işlemleri henüz yapılmadığından bulgu konusu hususa ilişkin kanaatimiz devam etmektedir.

Sonuç itibarıyla, ek karşılık primlerine ilişkin tahakkuk ve ödeme işlemlerinin ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak yapılması gerekmektedir.

BULGU 2: Sosyal Güvenlik Kurumuna Fatura Karşılığı Olarak Ödenmesi Gereken Tutarların Hazine ve Maliye Bakanlığı Tarafından Ödenmesi

Kurum tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna fatura karşılığı olarak ödenmesi gereken tutarların Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından karşılandığı görülmüştür.

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 89'uncu ve Ek 68'inci maddelerinde (madde mülga), Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından fatura edilecek tutarlar üzerinden ödenmesi gereken ikramiye, tazminat, vb. ödemelerin genel bütçe kapsamındaki kurumlar adına Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından, diğer kurumlar için kendi bütçelerinden karşılanarak SGK'ya aktarılması hüküm altına alınmıştır.

30.06.2021 tarihli ve 31527 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 76 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin TÜİK'e ilişkin

bölümünde değişiklik yapılarak, Kurum kamu tüzel kişiliğini haiz, özel bütçeli ve Hazine ve Maliye Bakanlığı ile ilişkili bir kuruma dönüştürülmüştür. 28.07.2021 tarih ve 31551 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 7333 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile de TÜİK, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na ekli (I) sayılı cetvelden çıkarılarak, (II) sayılı Özel Bütçeli İdareler bölümüne eklenmiş olup Kurumun 2022 yılı bütçesi bu değişiklikler doğrultusunda hazırlanmış özel bütçeye geçiş süreci tamamlanmıştır.

Yukarıda yer verilen hükümler gereğince; özel bütçeli bir kurum haline gelmiş olan Kurumun 2022 yılından itibaren bahsi geçen fatura karşılığı SGK'ya ödenecek olan giderleri kendi bütçesinden karşılaması gerekmektedir.

Ancak yapılan incelemede;

Kurumun bütçe yapısındaki değişikliğin SGK sistemlerine işlenmemesi ve Kurumun, SGK kayıtlarında genel bütçeli kurum olarak yer alması sebebiyle, 2022 ile 2023 yıllarında Kurum tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna fatura karşılığı olarak ödenmesi gereken tutarların Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından karşılandığı ve bu nedenle söz konusu giderlerin Kurumun faaliyet hesaplarına yansıtılmadığı tespit edilmiştir.

Kamu İdaresi tarafından, bulguda yer alan tespitlere iştirak edilmiş olup Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından bu yıllara ait borç bildirimini yapılması halinde Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığından ödenek talep edilerek ödemelerin yapılacağı bu giderlerin Kurum mali tablolarında Hazine ve Maliye Bakanlığına borç olarak kayıt altına alınacağı belirtilmiştir. Söz konusu kayıtlar henüz yapılmadığından bulgu konusu hususa ilişkin kanaatimiz devam etmektedir.

Sonuç itibarıyla, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından Kurum adına ödenmiş olan tutarların tespit edilerek bu tutarların, Kurum mali tablolarında Hazine ve Maliye Bakanlığına borç olarak kayıt altına alınması gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 3: Mevzuatta Öngörülmeven Görevlerde Kısmi Zamanlı Personel İstihdam Edilmesi

Kurumda, mevzuatta öngörülmeven görevlerde bir yıldan az süreli olarak kısmi zamanlı personel istihdam edildiği görülmüştür.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "İstihdam Şekilleri" başlıklı 4'üncü maddesinin "Sözleşmeli personel:" başlıklı (B) fıkrasında "...(**Ek paragraf: 20/11/2017 -KHK-696/17 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/17 md.**) Bir yıldan az süreli veya mevsimlik hizmet olduğuna Cumhurbaşkanınca karar verilen görevlerde (...) ⁽¹⁾ sözleşme ile çalıştırılanlar da bu fıkra kapsamında istihdam edilebilir." hükmü yer almaktadır.

Cumhurbaşkanınca yayımlanan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar'ın "Bir yıldan az süreli veya mevsimlik çalışma" başlıklı ek 8'inci maddesinde; 657 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin (B) fıkrası uyarınca bir yıldan az süreli veya mevsimlik hizmet kapsamında yılın, ayın veya haftanın bazı günleri ya da günün belirli saatleri gibi kısmi zamanlı hizmetlerin ve bu hizmetlerde çalıştırılacakların ücret ve adet üst sınırlarının Esaslar'a ekli 5 sayılı "Bir Yıldan Az Süreli Hizmetlere İlişkin Cetvel" de gösterileceği belirtilmiştir.

Mezkûr madde de ayrıca, "Bu kapsamda görev yapacak personele ait tip sözleşme örneklerinin Cumhurbaşkanlığına vize ettirilmesi zorunludur. Vize işlemi yapılmadan sözleşme yapılamaz ve herhangi bir ödemede bulunulamaz." denilmiştir.

Bir Yıldan Az Süreli Hizmetlere İlişkin Cetvel'de, Türkiye İstatistik Kurumu için kısmi zamanlı personelin istihdam edilebileceği hizmet; "Resmî İstatistik Programı ile kalkınma planlarında yer alan ve/veya acil veri ihtiyacı bulunan durumlarda yapılacak veri derleme, değerlendirme ve benzeri çalışmalar ile aynı nitelikteki proje bazlı veya parça başı çalışmalar" olarak tanımlanmış olup hizmet kapsamındaki görevlerde adam/ay esasına göre istihdam edilecek personelin üst sınırı 16.000 adet olarak belirlenmiştir.

5429 sayılı İstatistik Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinde; veri ifadesinin, anket veya idarî kayıtlar yoluyla elde edilen nicel ve/veya nitel istatistikî bilgileri ifade ettiği, alan çalışmasının ise, istatistik çalışmalarıyla ilgili her türlü veriyi derlemek üzere istatistikî birim ile görüşülmesi, bilgilerin anket formuna aktarılması ve bu formların Başkanlığa teslimine kadar geçen sürede yapılan çalışmaları ifade ettiği düzenlenmiştir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, hangi görevlerin bir yıldan az süreli veya mevsimlik hizmet kapsamında olduğuna cumhurbaşkanınca karar verileceği, karar kapsamında bulunmayan görevlerin bahsi geçen personel eliyle gördürülemeyeceği anlaşılmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumunda, resmî istatistik programı ile kalkınma planlarında yer alan ve/veya acil veri ihtiyacı bulunan durumlarda yapılacak veri derleme, değerlendirme ve benzeri çalışmalar ile aynı nitelikte proje bazlı veya parça başı

çalışmalar kapsamındaki görevlerde söz konusu istihdam şekli ile personel çalıştırılabileceği öngörülmüştür. O hâlde, resmî istatistik üretim sürecinde yer alarak alan çalışmasına katılan, anket ve idari kayıtlar aracılığıyla veriyi toplayan; toplanan veriyi değerlendiren ve resmî istatistik, endeks ve göstergelerin üretiminde benzeri görevlerde yer alanların bu tip istihdam şekli ile istihdam edilmesi mümkün olacaktır.

Yapılan incelemede, Kurumda istatistik üretiminin veri derleme, değerlendirme ve benzeri aşamalarında bulunmayan Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, Bilişim Destek Grup Başkanlığı gibi merkez teşkilatı hizmet birimlerindeki bazı görevlerin bir yıldan az süreli sözleşme ile çalışan personel eliyle yürütüldüğü, söz konusu personelin hizmet sözleşmelerindeki görev tanımlarının Cumhurbaşkanlığına vize edilen tip sözleşmenin aksine muayyen şekilde yapılmadığı tespit edilmiştir.

Kamu İdaresi tarafından, Cumhurbaşkanlığına vize edilen sözleşme maddelerinde herhangi bir değişikliğe gidilmediği ifade edilmiş ise de Kurumun taşra teşkilatında bu kapsamda istihdam edilecek personel ile yapılmakta olan sözleşmelerde Cumhurbaşkanlığı tarafından vize edilen sözleşme metinlerinde yer alan ve istihdam edilecek olan personel tarafından yürütülecek faaliyeti belirleyecek olan görev tanımına yer verilmekte iken Kurumun merkez teşkilatında istihdam edilecek personel ile yapılmakta olan sözleşmelerde Cumhurbaşkanlığı tarafından vize edilmiş olan sözleşme örneğinden farklı olarak görev tanımına yer verilmemektedir.

Yine Kamu İdaresince; resmî istatistik üretim sürecinde yer alarak alan çalışmasına katılan, anket ve idari kayıtlar aracılığıyla veriyi toplayan, toplanan veriyi değerlendiren ve resmî istatistik, endeks ve göstergelerin üretiminde ve benzeri görevlerde yer alanların istihdam edilmesinin mümkün olduğu, bu kapsamda Kurum hizmet birimlerince yürütülen faaliyetlerin bir kısmının veri toplama ve veri derleme süreci ile ilişkili iken bir kısım faaliyetlerin ise ilgili mevzuat hükmünde yer alan benzeri çalışmalar kapsamında yürütüldüğü ifade edilmiş ise de Kuruma istatistik üretim sürecinde verilen görevlerin yerine getirebilmesi amacıyla ilgili mevzuat ile verilmiş olan personel istihdam yetkisinin kapsamının mevzuat çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bahse konu istihdam yetkisi, ilgili mevzuatında istatistiki veri üretim süreçleri (derleme, değerlendirme ve benzeri aşamalar) ile ilişkilendirilmiş olup mevzuat ile belirlenmiş olan veri süreçleri dışında yer alan faaliyetlerin de bu kapsamda değerlendirilerek bu alanlarda istihdam yoluna gidilmesi bir başka ifade ile Kurumun diğer faaliyetlerinin dolaylı yoldan bu kapsama dahil edilmesinin söz konusu istihdam türünü genel

bir istihdam şekline dönüştüreceği değerlendirilmektedir.

Kamu idaresi tarafından, üst politika belgeleriyle kararlaştırılan resmî istatistiklerin üretilmesinde kolaylık sağlanması, işgücü ihtiyacının hızlı şekilde temin edilmesi nedenlerinden ötürü sağlanan bu personel istihdam biçimi ancak veriyi toplama, değerlendirme ve benzeri çalışmalarda kullanılabilir olup herhangi bir proje veya çalışma ile ilişkilendirilse bile sayılan çalışmalar haricindeki sair idari görevler ancak diğer personel eliyle gördürülebileceğinden bulgu konusu hususa ilişkin kanaatimiz devam etmektedir.

Sonuç itibarıyla, bir yıldan az süreli sözleşme imzalanarak istihdam edilen kısmi zamanlı personelin yalnızca mevzuatın öngördüğü hizmet kapsamındaki görevlerde çalıştırılması gerekmektedir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI
06520 Balgat / ANKARA
Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00
e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr
<https://www.sayistay.gov.tr>